

שלושת האופקים

כלי אפיון זהות חינוכית המתבסס על:
תנאי ההווה, מגמות עתיד ועתידים אפשריים באופק זמן נתון

חלק א' – הסבר והגדרות

כלי שלושת האופקים נועד לסייע להבין את הפער בין המציאות הנוכחית ותנאיה הנמצאים בדעיכה, לבין תרחישי עתיד הנמצאים במגמת תרחבות ויכולים להשפיע באופן דרמטי על המציאות החינוכית. באמצעות זימוש בכלי זה ניתן אף לאפיין את התנאים למעבר בין ההווה לבין עתיד רצוי באופק זמן נתון.

מהם שלושת האופקים במודל?

1. אופק 1 – תנאי המציאות הנוכחיים בסוגיה/מגמה הנבחרת. באופק אחד נתאר את כל ההיבטים של הזהות החינוכית הנוכחית והפעולות הנעשות כיום ושנמצאות בדעיכה אל מול מגמות עתיד המשפיעות על החינוך ועל המוסד החינוכי. אופק אחד מתייחס להיבטים הידועים, המובנים מאליהם, הרכיבים שמניחים שיימשכו גם אל עבר העתיד באותו אופן. אלו היבטים הנמצאים בדעיכה ובעתיד הקרוב יהיו פחות רלוונטיים לחינוך.

2. אופק 3 – שינויים טרנספורמטיביים בחינוך המבצבים מעל לפני השטח, רעיונות אודות עתידים אפשריים. המיקוד באופק 3 הוא בשיבושים בחינוך ובשינויים צפויים. המיינדסט הוא של גיבוש זהות חינוכית מוטת עתיד, שתאפשר לתכנן וליישם מהלכים תואמים למציאות המשתנה באופק זמן רצוי.

3. אופק 2 – הפעולות שיש לבצע בהווה בכדי לעבור מאופק 1 לאופק 3.

חלק ב' - אופן השימוש בכלי

מתחילים בבחירת היבט לניתוח:

למשל: התכניות החינוכיות התומכות בזהות הייחודית שפותחה.

ממשיכים לדיון באופק 1 – המציאות העכשווית, ושואלים:

מהן כל הנחות העבודה, הפעולות, השירותים, המשאבים, התשתיות וההכשרות הבאות לידי ביטוי כיום במוסד החינוכי סביב ההיבט הנבחר? ומה הצוות לוקח כמובן מאליו בתהליכי קבלת החלטות הקשורות ליישום הזהות הייחודית? 15 דקות סיעור מוחין בזוגות/שלוש/לאחר מכן עד כ- 15 דקות לדיון קולקטיבי ואיסוף התובנות המרכזיות במליאה.

לאחר אופק 1 עוברים לאופק 3 – המציאות העתידית, ושואלים:

אילו אותות חלשים/בצבוצים של שינוי בתכניות חינוכיות מתרחשים כעת? ומה הם מבשרים אודות העתיד באופק זמן של 5 שנים (למשל)? ניתן להתייחס ל: שינויים ב הנחות העבודה, פעולות, שירותים, משאבים, התשתיות והכשרות שיתבצעו בעתיד בדרכים אחרות לגמרי ממה שקיימות כיום? אילו חידושים צפויים לקרות בתכניות חינוכיות שיעצימו את הזהות הייחודית באופק של 5 שנים קדימה?

15 דקות סיעור מוחין בזוגות/שלוש/לאחר מכן עד כ- 15 דקות לדיון קולקטיבי ואיסוף התובנות המרכזיות במליאה.

חלק ב' - אופן השימוש בכלי

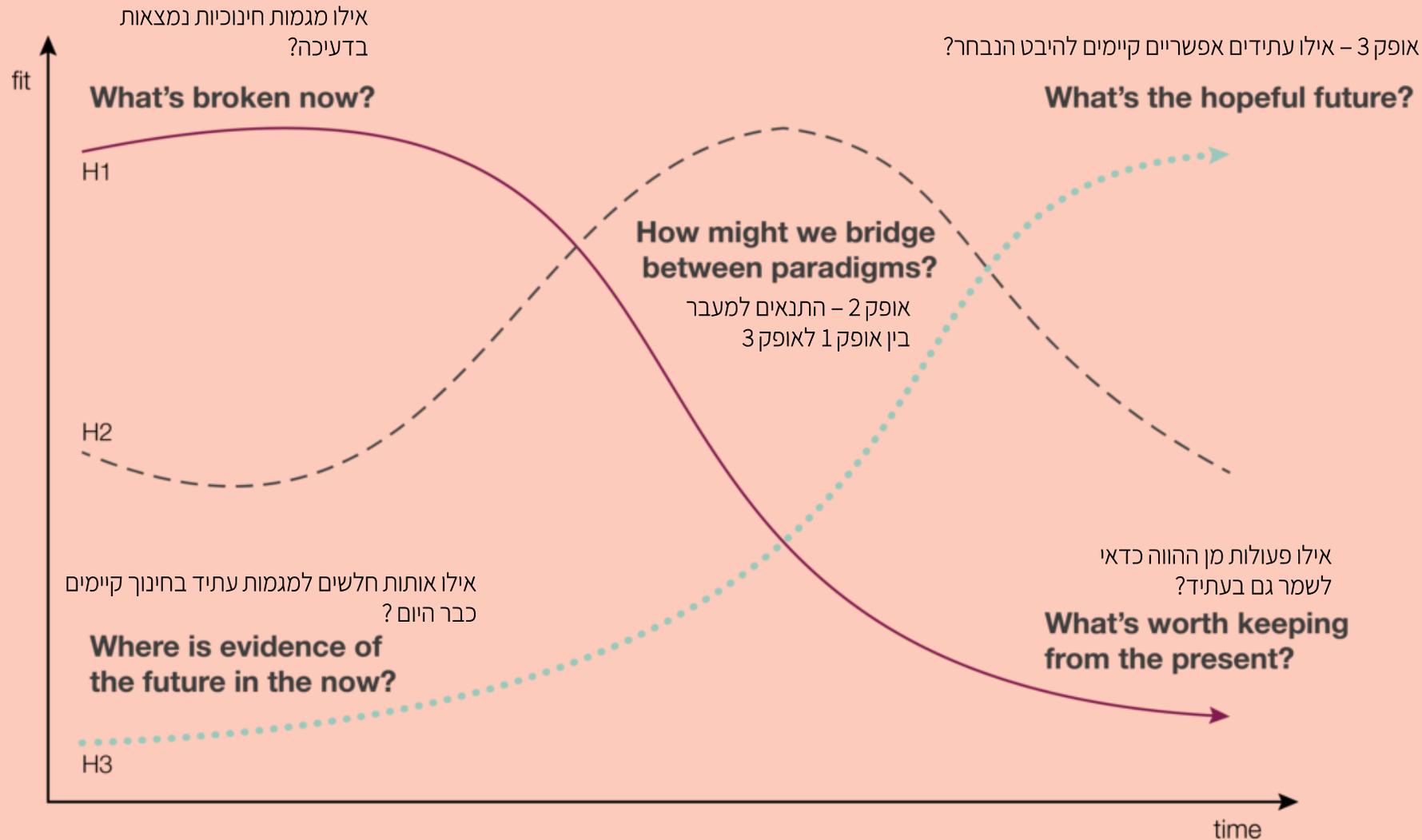
המשך אופק 3:

לצד העתידים האפשריים, יש לדון גם בהיבטים מן ההווה לשימור בעתיד – אילו תכניות חינוכיות המקדמות את הזהות הייחודית תהינה רלוונטיות גם לאור השינויים הצפויים בעתיד?

מסיימים באופק 2 – תנאי השינוי:

מתבוננים על התנאים הנוכחיים הנמצאים בדעיכה, לצד המגמות החדשות שצצות שישפיעו על התכניות החינוכיות התומכות בזהות הייחודית שפותחה ודנים: אילו פעולות יאפשרו מעבר מאופק 1 לאופק 3? כיצד ניתן להיעזר במגמות החדשות כדי לקדם את המעבר מאופק 1 לאופק 3? התבוננו ב-203 שינויים מרכזיים וחישוב – כיצד תוכלו להיעזר בשינויים אלו בכדי לקדם שירותים ומוצרים חינוכיים חדשים שיקדמו את הזהות הייחודית? 15 דקות סיעור מוחין בזוגות/שלשות ולאחר מכן עד כ-15 דקות לדיון קולקטיבי ואיסוף התובנות המרכזיות במליאה.

חלק ג' - הדגמה ויזואלית

חלק ד' - המלצות

מתי מומלץ להשתמש בכלי?

1. כשנרצה להבין מגמות ושינויים חדשים המשפיעים על המציאות הנוכחית: שימוש בכלי מאפשר דיון במגמות עתיד ובהשפעתן בהווה (אופק 1) ועל העתיד (אופק 3).. דיון במגמות אלו יוכל לסייע בפיתוח זהות חינוכית ייחודית מוטת עתיד וכן בפיתוח מהלכים תומכים הרלוונטיים לאורך זמן.

2. כשנרצה לאסוף רעיונות ליוזמות חינוכיות בתומכות בזהות הייחודית המתפתחת: אופק 2 במודל מאפשר לדון בתנאים הנדרשים למעבר מהמצב היום שהנמא בדעיכה אל עבר עתיד רצוי הנמצא במגמת התפתחות.

מקורות:

1. <https://training.itcilo.org/delta/Foresight/3-Horizons.pdf>
2. <https://www.h3uni.org/practices/foresight-three-horizons/>